

Петрівський Олексій Олегович

аспірант кафедри смарт-економіки

Київського національного університету технологій та дизайну

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-324-1-10>

МЕТА І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ CBDC

Сьогодні фінансові установи змушені виконувати поліцейські функції в інтересах глобальної системи боротьби з відмиванням коштів, яка відрізняється вражаючою неефективністю. За інформацією ООН, об'єм фінансових злочинів станом на 2020 сягав 2,7% світового ВВП, тобто 1,6 трлн дол. США, а міри по боротьбі з відмиванням коштів, дозволяють відслідкувати за різними оцінками 1-3% від цієї суми. Однак, ці кілька відсотків обходяться банкам занадто дорого і ціна продовжує зростати: згідно даних звіту **Global True Cost of Compliance 2022** [1], загальні витрати на дотримання правил AML (розписати антимані) у фінансових установах в світі становлять **274,1 мільярдів доларів США** проти 180,9 мільярдів доларів 2020 року і мають тенденцію до подальшого зростання.

Посилення вимог AML, змусили багатьох шукати альтернативу банківським транзакціям, і вона була знайдена в криптовалюті, в першу чергу, в стейблкойнах. За 2022 рік об'єм транзакцій в USDT склав 18,2 трильйона доларів, в той час, як об'єм річних транзакцій Visa і MasterCard склав 14,1 і 7,7 трлн доларів США відповідно [2]. Це безпрецедентні суми, які обертаються поза банківською системою, що крім неможливості відслідковувати центральними банками дані грошові потоки, може нести системні ризики для фінансових ринків окремих країн. Зважаючи на потенційні ризики, регулятори не можуть ігнорувати процеси, що відбуваються на фінансовому ринку і як відповідь, почали розробку власних цифрових валют. Перші тестові розробки почались в 2016–2017 роках в період першої хвилі масової популярності криптовалют і набрали

системності в останні два роки. За оцінками МВФ, станом на 2021 рік більше 80% національних фінансових регуляторів вивчали можливість впровадження CBDC [3]. З моменту появи перших криптовалют представники фінансових регуляторів різних країн давали їм різні оцінки, але практично всі сходилися в одному – Blockchain це цікава та перспективна технологія. Власне, переважна більшість проектів CBDC(розписати) розробляється на базі Blockchain і менше 20% використовують інші технології розподіленого реєстру, відмінні від Blockchain.

Цифрова валюта центрального банку – це нова форма безготівкових грошей, випущена центральним банком на основі розподіленого реєстру. Існує декілька моделей CBDC, але найбільш перспективними видаються дві з них: оптова та роздрібна моделі CBDC. Оптова модель це інновації на макроекономічному рівні. Використовується тільки фінансовими установами і застосовуються у міжбанківських операціях клірингу в міжнародній торгівлі і переказах. Технологія оптових CBDC дає можливість регулювати попит на гроші, проводити гнучку монетарну політику, скоротити витрати на транскордонні перекази, фіксація операцій в розподіленому реєстрі, що знижує ризик відмивання коштів та ухиляння від податків, а також знижує кредитні і розрахункові ризики, оскільки джерелом коштів і гарантом по зобов'язаннях виступає безпосередньо центральний банк. Дана модель викликає найбільший інтерес у центральних банків, оскільки саме вона потенційно здатна значно пришвидшити роботу фінансової системи, підвищити її рівень безпеки, знизити витрати та надати безпрецедентні можливості контролю за обігом грошової маси. Роздрібна модель CBDC, це спроба дати юридичним і фізичним особам те, що останнім часом не спроможна була дати традиційна банківська система, але змогли дати стейблкойни. Це в першу чергу, швидкість, простота і ціна транзакцій. CBDC не вимагатимуть документи, які підтверджують джерела походження коштів, оскільки відображення транзакцій у розподілених реєстрах, а також програмованість цифрової валюти дозволяє бачити походження

коштів. Це також швидкість – перекази SWIFT, які використовує бізнес в зовнішньоекономічній діяльності та фізичні особи при транскордонних переказах значних сум, заходять на рахунок отримувача, як правило, через 1-3 дні після відправки. CBDC заходитиме на рахунки отримувача практично миттєво, так само, як і перекази в згаданих вище USDT. І що не менш важливо, вартість транзакцій. Для фізичних осіб, в першу чергу мігрантів та іноземних студентів досить актуальним є питання комісій за міжнародні перекази. Як правило, середні суми переказів у цих категоріях користувачів коливаються від кількох десятків до кількох сотень доларів, але комісії системам міжнародних переказів вони платять несправедливо великі. Наприклад, при переказі через Western Union від 50 до 100 доларів, відправник має заплатити 15 доларів комісії, тобто від 15 до 30 відсотків від суми [5]. Тобто, пропонуючи платіжну інфраструктуру з меншими затратами на перекази, CBDC ще й сприяє підвищенню фінансової інклюзивності. CBDC може бути в безпосередній власності громадян і корпорацій в якості цифрової форми готівкових грошей на додачу до паперових на спеціалізованих гаманцях.

У цифровій валюті, безумовно, буде передбачена програмована частина, яка дозволить нести в собі потрібну і актуальну бізнес-логіку аналогічну смарт-контрактам в Blockchain. Наприклад, допомога при народженні дитини, виплачена в цифровій валюті, не зможе бути потрачена на алкоголь чи цигарки. Так само, підприємства не зможуть здійснювати сумнівні транзакції. Заробітна плата чиновникам та держзакупівлі в CBDC дозволять контролювати обіг виплачених державою коштів, таким чином створюючи суттєві ускладнення для проведення корупційних оборудок. Держава зможе автоматично, в режимі реального часу утримувати податки з фізичних та юридичних осіб, що має значно спростити їх адміністрування.

CBDC допоможе збирати більш точні і своєчасні дані про фінансові операції, для отримання більш точної аналітики і статистики про поточний стан економіки та поведінки споживачів,

для прийняття відповідних монетарних рішень фінансовими регуляторами.

Сьогодні питання впровадження CBDC уже не стоїть в жодній з провідних країн, стоїть питання лише коли. Як і у випадку з фіатною валютою, їх вплив і ступінь розповсюдження буде визначатись силою і впливом окремих центральних банків, що стоять за емісією конкретних CBDC. Експерименти слабких економік з CBDC вірогідно не зможуть здійснити суттєвий вплив на глобальну фінансову систему, а от досвід провідних країн, якщо він виявиться успішним, переймуть і інші країни. Цілком ймовірно, що банки почнуть впровадження в першу чергу оптові CBDC. Наступний етап, логічно припустити, буде повна або часткова виплата заробітної плати чиновникам та соціальної допомоги населенню роздрібними CBDC. Очевидно, що процес впровадження в економіку цифрової валюти буде значно розтягнутий в часі, і безумовно, в осяжному майбутньому буде ще одною формою грошей, а не прийде на заміну готівці та традиційним безготівковим розрахункам.

Література:

1. New Study Reveals Challenges of Balancing Compliance Costs with Rapid Change and Customer Expectations. URL: <https://risk.lexisnexis.com/global/en/insights-resources/research/true-cost-of-financial-crime-compliance-study-global-report>
2. Tether випередив Visa та Mastercard за обсягом транзакцій у 2022 році. URL: <https://forklog.com.ua/news/tether-vyperedyv-visa-ta-mastercard-za-obsyagom-tranzaktsij-u-2022-rotsi>
3. Central Bank Digital Currency and Financial Inclusion. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2023/069/001.2023.issue-069-en.xml>
4. Перекази Western Union. URL: <https://privatbank.ua/sistemy-denegnih-perevodov/western-union>